

Programovanie v jazyku Python

Základné údajové štruktúry v Pythone
prednáška 3

Katedra kybernetiky a umelej inteligencie
Technická univerzita v Košiciach
Ing. Ján Magyar, PhD.

Ret'azce (stringy) v Pythone

- nemeňteľná postupnosť znakov
- ohraničené úvodzovkami alebo apostrofom
`"Hello World!"`   `'Hello World!'`
- definícia reťazcov na viacerých riadkoch je možná pomocou trojitých úvodzoviek/apostrofov (medzery sa stanú súčasťou stringu)
`"""Hello`   `'''Hello`
`World!"""`   `World!'''`
- stringy vieme vytvárať aj pretypovaním, napr.
`str(5)`

Modifikácia stringov

- pridanie stringu na koniec existujúceho reťazca

```
test = "Hello"  
test += " World!"
```

- konkaténácia stringov

```
test = "Hello" + " World!"  
test = "Hello" " World!"
```

- pomocou funkcie join

```
test = ' '.join(["Hello", "World!"])
```

Stringy ako zoznamy

- Python považuje stringy za špeciálny prípad zoznamov
- k jednotlivým znakom môžeme pristupovať pomocou indexov

```
test = "Hello World!"
```

```
test[0] -> 'H'
```

- Python podporuje aj záporné indexovanie (zo zadu)

```
test[-1] -> '!'
```

Stringy ako zoznamy - slicing

- pre získanie časti stringu vieme použiť slicing

```
test[2:7] -> 'llo W'
test[:7] -> 'Hello W'
test[2:] -> 'llo World!'
test[2:-3] -> 'llo Wor'
test[:] -> 'Hello World!'
```
- tretí parameter slice-u reprezentuje krok (každý *i*-tý znak)

```
test[2:7:2] -> 'loW'
```

Určenie dĺžky stringu/postupnosti

- `len(string)`
- prázdny string má dĺžku 0
- platné indexy v reťazci: od 0 po `len(string) - 1`

Vybrané metódy stringov - vyhľadávanie

- `find(sub[, start[, end]])` / `rfind(sub[, start[, end]])`
  - nájde prvý výskyt časti reťazca (sub), v intervale `string[start:end]`
  - vráti hodnotu `-1` ak sa sub nenachádza v reťazci
- `index(sub[, start[, end]])` / `rindex(sub[, start[, end]])`
  - nájde prvý výskyt časti reťazca (sub), v intervale `string[start:end]`
  - interpreter vyhodí chybu `ValueError` ak sa sub nenachádza v reťazci
- `count(sub[, start[, end]])`
  - vráti počet výskytov časti reťazca sub v intervale `string[start:end]`
  - pretínajúce sa výskyty sa nerátajú

Vybrané metódy stringov - rozdelenie

- `split([sep[, maxsplit]])` / `rsplit([sep[, maxsplit]])`
  - rozdelí reťazec na časti podľa separátora (`sep`)
  - `maxsplit` určuje maximálny počet rozdelení (počet častí: `maxsplit + 1`)
  - separátor je defaultne whitespace
- `partition(sep)` / `rpartition(sep)`
  - rozdelí string na tri časti pri prvom výskyte separátora (`sep`)
  - návratová hodnota je trojica: časť stringu pred separátorom, separátor, časť po separátore
  - ak sa separátor nenachádza v reťazci, vráti trojicu so stringom a dvoma prázdnyimi reťazcami
- `splitlines([keepends])`
  - rozdelí reťazec na riadky
  - ako separátor používa rôzne znaky, ktoré môžu reprezentovať koniec riadku, nie iba znak `\n`
  - ak `keepends` je `True`, výsledné stringy obsahujú znak pre koniec riadku

Vybrané metódy stringov - úprava

- `replace(old, new[, count])`
  - vráti kópiu stringu s vymenenými výskytmi časti `old` na `new`
  - `count` limituje počet vymenených výskytov
- `maketrans(x[, y[, z]])`
  - vytvorí tabuľku pre aktualizáciu niekoľkých znakov v stringu pre metódu `translate`
  - ak zadáme iba `x`, musí to byť dictionary mapujúci znaky na nové znaky
  - ak zadáme `x` a `y`, musia to byť stringy rovnakej dĺžky určujúce mapovanie
  - `z` je string znakov, ktoré budú vymazané z kópie
- `translate(table)`
  - vráti kópiu stringu s vymenenými znakmi

Vybrané metódy stringov - úprava písmen

- `capitalize()`
  - vráti kópiu reťazca s veľkým začiatočným písmenom; ostatné písmená sú malé
- `title()`
  - vráti kópiu reťazca v ktorej každé slovo má veľké začiatočné písmeno
  - nevie spracovať apostrofy a pod., za slovo sa považuje skupina písmen
- `upper()`
  - vráti kópiu reťazca s veľkými písmenami*
- `lower()`
  - vráti kópiu reťazca s malými písmenami*
- `casefold()`
  - vráti kópiu reťazca s malými písmenami
  - špeciálne pre case-insensitive porovnanie

Vybrané metódy stringov - kontrola

- `endswith/startswith(sub[, start[, end]])`
  - vráti hodnotu `True` ak `string[start:end]` končí, resp. začína na `sub`
  - `sub` môže byť n-tica niekoľkých hľadaných podreťazcov
  - `start` a `end` sú nepovinné parametre
- `islower()` / `isupper()`
  - vráti hodnotu `True` ak všetky písmená v stringu sú malé, resp. veľké
  - ak string neobsahuje písmená, vráti `False`
- `istitle()`
  - vráti hodnotu `True` ak každé slovo v stringu začína na veľké písmeno a ostatné písmená sú malé
  - ak string neobsahuje znaky, vráti `False`

Vybrané metódy stringov - zarovnanie

- `lstrip([chars])` / `rstrip([chars])` / `strip([chars])`
  - vráti kópiu reťazca s odstránenými znakmi `chars` zo začiatku/konca
- `ljust(width[, fillchar])` / `rjust(width[, fillchar])` / `center(width[, fillchar])`
  - vráti reťazec s dĺžkou `width`, ktorý obsahuje pôvodný string zarovnaný doľava/doprava/v strede
  - `fillchar` je znak použitý na doplnenie prvkov - defaultne medzera
  - ak `width <= len(string)`, funkcia vráti pôvodný string
- `zfill(width)`
  - vráti kópiu reťazca s dĺžkou `width` reprezentujúcu číslo s pridanými nulami na začiatku (prípadne so znamienkom)
  - ak `width <= len(string)`, funkcia vráti pôvodný string

Vybrané metódy stringov - kontrola

- `isalpha()`
  - vráti hodnotu `True` ak každý znak v stringu je alfabetický podľa unicode databázy, pre prázdne stringy vráti `False`
- `isdecimal()`
  - vráti hodnotu `True` ak každý znak v stringu môže byť použitý v reprezentácii desiatkových čísel, pre prázdne stringy vráti `False`
- `isdigit()`
  - vráti hodnotu `True` ak každý znak v stringu je číslica, pre prázdne stringy vráti `False`
- `isnumeric()`
  - vráti hodnotu `True` ak každý znak v stringu je číslo, pre prázdne stringy vráti `False`
- `isalnum()`
  - vráti hodnotu `True` ak aspoň jedna podmienka platí pre všetky znaky v stringu

Formátovanie stringov

- `format()`
- placeholder sa označuje pomocou `{ }`
- placeholder implicitne odkazuje na parametre a dodrzuje ich poradie
  - `"Test {}".format("string")`
  - `"{} {}".format("Test", "string")`
  - `"Test {0}".format("string")`
  - `"Hey {name}".format(name="Jude")`
  - `"Object name: {0.name}".format(object)`
  - `"List head: {lst[0]}".format(lst=mylist)`

Predspracovanie stringov

- v rámci funkcie `format()` je možné predspracovať stringy pomocou funkcií
  - `str()` - pretypuje argument na string
`"Make it a string: {!s}".format("test")`
  - `repr()` - pretypuje argument na string, pridá úvodzovky
`"Add quotes: {!r}".format("test")`
  - `ascii()` - pretypuje argument na string ASCII znakov, pridá úvodzovky
`"Make it ASCII: {!a}".format("test")`

Zarovnanie stringov pri formátovaní

- stringy vieme zarovnať v podreťazci danej dĺžky
  - `"{:<30}".format('left aligned')`
  - `"{:>30}".format('right aligned')`
  - `"{: ^30}".format('center aligned')`
  - `"{: -^30}".format('center with fill char')`

Práca so znamienkami

- `"Show always: {:.+f}; {:.+f}".format(19.09, -19.09)`
- `"Show space for positives: {:. f}; {:. f}".format(19.09, -19.09)`
- `"Show only minus: {:.-f}; {:.-f}".format(19.09, -19.09)`
- `"Show only minus: {:.f}; {:.f}".format(19.09, -19.09)`

Práce s čísly

```
"int: {0:d}, hex: {0:x}, oct: {0:o}, bin:  
{0:b}".format(42)
```

```
"Add separator: {:,}".format(21081968)
```

```
"Round float numbers:  
{0:.2f}".format(19.949999999999999)
```

```
"Percentage: {:.2%}".format(true/total)
```

Formátovanie pomocou dictionary

```
person_dict = {  
    "name": "Roman",  
    "age": 34  
}  
"{name} is {age} years old".format(**person_dict)
```

Zoznamy v Pythone

- množina zoradených prvkov
- prvky môžeme meniť
- môže obsahovať duplicitné prvky
- môže obsahovať prvky rôzneho typu (nie je typické)
- údajová štruktúra, nie primitívny typ

Základná práca so zoznamami

- vytvorenie zoznamu

```
lst = [1, 2, 3]
```

```
lst = []
```

```
lst = list()
```

- indexovanie a slicing - ako pri stringoch
- aktualizácia hodnoty

```
lst[0] = "a"
```

```
lst[1:3] = ["b", "c"]
```

Základná práca so zoznamami

- prechádzanie zoznamom

```
for element in lst:  
    print(element)  
for idx, element in enumerate(lst):  
    print(idx, element)
```
- vyhľadávanie

```
element [not] in lst
```
- nájdenie indexu prvku v zozname (ValueError ak prvok nebol nájdený)

```
lst.index(elem[, start[, end]])
```
- určenie dĺžky zoznamu

```
len(lst)
```
- otočenie zoznamu

```
lst.reverse()
```

Pridávanie prvkov do zoznamu

- pridávanie prvku na koniec
`lst.append(4)`
- pridávanie prvku na danú pozíciu
`lst.insert(2, "new element")`
- konkaténácia zoznamov
`lst = lst + [6, 7, 8]`
`lst.extend([6, 7, 8])`

Vymazanie prvkov zo zoznamu

- vymazanie daného elementu (`ValueError` ak hodnota neexistuje)
`lst.remove('a')`
- vymazanie elementu z pozície
`lst.pop(2)`
`del lst[2]`
- vymazanie obsahu zoznamu
`lst.clear()`
`del lst[:]`
- vymazanie zoznamu
`del lst`

Zoradenie zoznamu

- prvky musia byť rovnakého typu
- `lst.sort(key=None, reverse=False)`
  - defaultne vzostupne (od najmenšieho po najväčšie)
  - zostupne - `reverse=True`
  - je možné zadať kľúč zoradenia, zvyčajne pomocou lambda výrazov

Kopírovanie - elementárne typy vs. údajové štruktúry

```
x = 5  
y = x  
x = 6
```

```
lst1 = ['a', 'b', 'c']  
lst2 = lst1  
lst1.append('d')
```

```
lst1 = ['a', 'b', 'c']  
lst2 = lst1  
lst1 = [4, 5]
```

Aká je hodnota
x a y?

Aká je hodnota lst1 a lst2?

Aká je hodnota lst1 a lst2?

Kopírovanie zoznamov

- `lst.copy()`
  - vráti kópiu zoznamu (iba vonkajšieho, prvky sa nekopírujú)
- `deepcopy()`
  - vráti hlbokú kópiu zoznamu
  - pre zoznamy zoznamov
  - `from copy import deepcopy`

List comprehensions

- pre jednoduché vytvorenie zoznamov, ktoré obsahujú prvky podľa určitého pravidla
- všeobecná syntax

```
lst = [element_tba for element in enumeration]
```
- tretia mocnina prvých 10 čísel

```
lst = []  
for num in range(1, 11):  
    lst.append(num ** 3)  
  
lst = [num ** 3 for num in range(1, 11)]
```

List comprehensions s podmienkami

- párne čísla po 100

```
lst = [num for num in range(101) if num % 2 == 0]
```

- zoznam samohlások zo slova (prekonvertujeme na veľké písmená)

```
lst = [str.upper(c) for c in word  
       if lower(c) in ['a', 'e', 'i', 'o', 'u']]
```

- zoznam súborov z priečinka

```
from os import listdir  
from os.path import join, isfile  
files = [join(dir, x) for x in listdir(dir)  
         if isfile(join(dir, x))]
```

Vnorené list comprehensions

- všetky možné kombinácie prvkov z dvoch zoznamov

```
combinations = [(x, y) for x in [1, 2] for y in [3, 1]]
```

- transpozícia matice

```
matrix = [  
    [1, 2, 3],  
    [4, 5, 6]  
]  
i_matrix = [[row[i] for row in matrix]  
             for i in range(len(matrix[0]))]
```

N-tica (tuple)

- množina zoradených prvkov
- prvky nemôžeme meniť
- môže obsahovať duplicitné prvky
- zvyčajne obsahuje prvky rôzneho typu
- údajová štruktúra, nie primitívny typ

Vytvorenie n-tice

- vymenovaním prvkov
`sample_tuple = (1, 2, 3)`
- vytvorenie n-tice s jedným prvkom
`sample_tuple = (1, )`
`sample_tuple = 1,`
- vytvorenie prázdnej n-tice
`sample_tuple = tuple()`
`sample_tuple = ()`

Operácia nad n-ticami

```
x in tuple
x not in tuple
tuple1 + tuple2
tuple * num
tuple[i]
tuple[start:end:step]
len(tuple)
min(tuple) / max(tuple)
tuple.index(element[, start[, end]])
tuple.count(element)
```

Dictionary

- údajová štruktúra s prvkami typu klúč-hodnota
- prvky nie sú zoradené
- používa všeobecné indexovanie namiesto čísel
- typické prípady použitia
  - slovník
  - premena reprezentácie hodnoty (napr. $1 \rightarrow \text{one}$, $2 \rightarrow \text{two}$)
  - hašovacia tabuľka

Vytvorenie dictionary

- prázdny dictionary

```
my_dict = {}
```

```
my_dict = dict()
```

- vymenovaním prvkov

```
my_dict = {  
    1: "one",  
    2: "two"  
}
```

- pridanie prvku

```
my_dict[3] = "three"
```

Pristupovanie ku prvkom dictionary

- `key [not] in dictionary`
  - určí, či sa kľúč nachádza/nenachádza v dictionary
- `my_dict[key]`
  - `KeyError` ak kľúč nie je v dictionary
- `my_dict.get(key[, default])`
  - vráti hodnotu `mydict[key]` ak existuje
  - ak kľúč nebol nájdený, vráti `None`
  - ak `default` bol zadáný a kľúč nie je v dictionary, vráti hodnotu `default`

Prechádzanie dictionary

- `for x in dictionary`
  - `for` cyklus pre kľúče v `dictionary`
- `dictionary.keys()`
  - vráti pohľad na kľúče `dictionary`, z ktorého vieme vytvoriť zoznam
`list(dictionary.keys())`
- `dictionary.values()`
  - vráti pohľad na hodnoty `dictionary`, z ktorého vieme vytvoriť zoznam
`list(dictionary.values())`
- `dictionary.items()`
  - vráti pohľad na dvojice kľúč-hodnota `dictionary`, z ktorého vieme vytvoriť zoznam
`list(dictionary.items())`

Zmazanie prvkov z dictionary

- `del dictionary[key]`
  - vymaže dvojicu klúč-hodnota z dictionary s klúčom `key`; ak neexistuje, vyhodí `KeyError`
- `dictionary.pop(key[, default])`
  - vymaže a vráti hodnotu dvojice klúč-hodnota z dictionary s klúčom `key`
  - ak neexistuje, vráti `default` (ak `default` nebol zadáný, vyhodí `KeyError`)
- `dictionary.popitem()`
  - vymaže a vráti dvojicu klúč-hodnota, ktorá bola naposledy pridaná do dictionary
- `dictionary.clear()`
  - vymaže obsah dictionary
- `del dictionary`
  - vymaže dictionary

Ďalšie funkcie dictionary

- `dictionary.copy()` / `deepcopy()`
  - kopírovanie dictionary ako pri zoznamoch
- `dictionary.setdefault(key[, default])`
  - pridá dvojicu klúč hodnota `dictionary[key] = default` ak klúč ešte neexistuje v dictionary a vráti hodnotu `default`
  - ak klúč už existuje, vráti jeho hodnotu
  - `default` je defaultne `None`
- `dictionary.update([other])`
  - aktualizuje dictionary podľa dvojíc klúč hodnota v `other`
  - `other` môže byť
    - dictionary
    - množina n-tíc alebo iných postupností s dĺžkou 2
    - vieme odovzdať dvojice aj ako parametre
`dictionary.update(one=1)`

Zhrnutie

- práca s reťazcami
- práca so zoznamami
- práca s n-ticami
- práca s dictionary
- rozdiel medzi priradením a kopírovaním